

Thea Kristine Syrdahl Olsen

Minoritetsfamiliers møte med det norske barnevernet

Minority families' encounter with the Norwegian child welfare services

Bacheloroppgave i Barnevern

Veileder: Joachim Vogt Isaksen

Mai 2023

Thea Kristine Syrdahl Olsen

Minoritetsfamiliers møte med det norske barnevernet

Minority families' encounter with the Norwegian child welfare services

Bacheloroppgave i Barnevern
Veileder: Joachim Vogt Isaksen
Mai 2023

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap
Institutt for sosialt arbeid

Kunnskap for en bedre verden

Sammendrag

Tema for denne oppgaven er minoritetsfamiliers møte med det norske barnevernet. Problemstillingen er formet slik «Hvordan påvirker kulturforskjeller relasjonen og samarbeidet mellom barnevernet og familier med minoritetsbakgrunn, og hva kan barneverntjenesten gjøre for å styrke dette». Formålet med oppgaven er se på hvilke utfordringer som kan oppstå i relasjonen og samarbeidet mellom minoritetsfamilier og barnevernspedagoger på bakgrunn av kulturforskjeller, og hvordan barnevernet kan iverksette tiltak slik at dette unngås. Oppgaven er en litteraturstudiet. Det vil si at jeg har benyttet meg av tidligere forskning og annen relevant teori og litteratur for å belyse temaer som er sentrale i arbeidet rundt etniske minoriteter. Drøftingen viser at dette er et komplekst område, som krever at barnevernsarbeidere trenger god kompetanse rundt kulturelle faktorer for å yte best tjeneste. Bronfenbrenner sin sosioøkologiske modell er et analyseverktøy som viser hvor kompleks situasjonen rundt minoritetsfamilier kan være og hvordan barnevernspedagoger kan bruke denne for å møte familier på en god måte. Drøftingen viser i tillegg hvilke tiltak barnevernet kan tilby og at det kreves mye av barnevernspedagoger i arbeid med minoritetsfamilier.

Summary

The topic of this thesis is the encounter of minority families with the Norwegian child welfare system. The thesis question is formulated as follows: "How do cultural differences affect the relationship and cooperation between child protection and families with a minority background, and what can the child protection service contribute with to strengthen this". The purpose of the thesis is to examine the challenges that may arise in the relationship and cooperation between minority families and child protection professionals due to cultural differences, and to explore measures that can be taken by child welfare service to avoid these challenges. The assignment is a literature study. Which means that I have made use of previous research and other relevant theory and literature to illuminate topics that are central to working with ethnic minorities. The discussion shows that this is a complex area, which requires that child welfare workers need good competence in cultural factors to provide the best service. Bronfenbrenner's socio-ecological model is an analysis tool that demonstrates how complex the situation around minority families can be, and how child welfare educators can use this to meet families in a good way. The discussion also highlights the measures that child welfare services can offer, and that working with minority families requires a great deal from child welfare professionals.

Innholdsfortegnelse

1. INNLEDNING:	3
1.1. Bakgrunn for tema og barnevernsfaglig relevans	4
1.2. Forforståelse	6
1.3. Sentrale lovverk.....	7
1.4. Barnets beste prinsipp.....	7
1.5. Det biologiske prinsipp	8
2. Valg av metode	9
3. TEORI	10
3.1.1 Etnisk minoritet:	10
3.1.2. Betydningen av kultur:.....	10
3.1.5. Kommunikasjon	11
3.1.4. Sosioøkonomiske faktorer og utfordringer:	12
3.1.6. Bronfenbrenner sin utviklingsøkologiske modell	13
3.1. Bronfenbrenner sin modell i barnevernsfaglig arbeid med minoritetsfamilier	14
4. DRØFTING	15
4.1. Hvordan skape tillit og godt samarbeid mellom barnevernet og minoritetsfamilier?	15
4.2. Forebyggende arbeid	16
4.2.1. Forebyggende arbeid i lys av Bronfenbrenner sin utviklingsøkologiske modell.....	17
4.3. Tydelig kommunikasjon om hva det norske barnevernet er	18
4.4. Et bredere mangfold av tiltak.....	20
4.5. Fosterhjem med samme kulturelle bakgrunn.....	21
4.6. Styrke barnevernets kompetanse om kultur	22
4.7. Hvordan legge til rette for god kommunikasjon gjennom bruk av tolk	25
5. OPPSUMMERING	26
6. Referanser:	27

1. INNLEDNING:

Temaet for denne bacheloroppgaven er minoritetsfamiliers møte med det norske barnevernet. Oppgavens problemstilling er formet slik:

Hvordan kan kulturforskjeller skape utfordringer mellom barnevernet og familier med minoritetsbakgrunn, og hvilke tiltak kan barneverntjenesten legge til grunn for å styrke relasjon og samarbeid?

Jeg skal se nærmere på hvilke faktorer som påvirker tillitt og samarbeid mellom barnevernet og minoritetsfamilier, og videre drøfte hva som kan legges til rette for å styrke dette. Oppgaven vil gå inn på hva barneverntjenesten bør legge til rette for slik at samarbeidet skal styrkes. God kommunikasjon er en god grunnmur for et godt samarbeid, og et godt samarbeid er videre en god grunnmur for utvikling av en god relasjon. En god relasjon mellom barnevernet og minoritetsfamilier bidrar til at minoritetsfamilier får tillitt til barnevernet, og av den grunn tar imot den hjelpen de får.

Overordnet er oppgaven delt inn i fire hoveddeler. Den første delen består av en innledning der generell informasjon blir presentert. Problemstilling, bakgrunn for valg av tema og relevant statistikk hentet fra SSB gjennom Bufdir blir presentert. Jeg har bevisst valgt å ikke gå inn på forskjellene mellom minoritetene fra disse områdene, på bakgrunn av å avgrense oppgaven og holde meg under problemstillingen. I tillegg går oppgaven inn på sentrale lovverk og prinsipper som barneverntjenesten jobber under i møte med minoritetsfamilier. Deretter tar innledningen for seg en kort redegjørelse av hvilken metode som er brukt i denne oppgaven og hvilke søk som er blitt gjort for å finne relevant fagstoff. Videre beveger oppgaven seg over i en teoridel. Der vil det gjøres rede for de mest sentrale begrepene som blir brukt gjennom oppgaven, deriblant etnisk minoritet, sosioøkonomiske faktorer, kultur og Bronfenbrenner sin sosioøkologiske modell, og hvorfor disse er valgt å ta med i oppgaven. Deretter vil oppgaven ta for seg en drøftingsdel som vil ta utgangspunkt i funnene som blir presentert i artikkelen: Et flerkulturelt barnevern? - Hvordan fremme dialog mellom barnevernet og etniske minoriteter (Ali, 2015). Anbefalingene til hvordan samarbeidet mellom barnevernet og etniske minoriteter kan styrkes vil bli sett i lys av andre relevante artikler for å styrke troverdigheten av funnene. Drøftingen vil også diskutere dette i lys av

Bronfenbrenner sin modell, på mikro, meso og makronivå. I tillegg trekker jeg inn hva betydningen av god tolketjeneste har for god kommunikasjon og godt samarbeid.

Til slutt vil jeg oppsummere oppgaven ved å konkludere funnene i oppgaven og svare på problemstillingen.

Bronfenbrenner sin utviklingsøkologiske modell er valgt å ta med i oppgaven for å vise hvordan barnevernspedagoger kan ta den i bruk for å forstå barnet og familiens helhetlige situasjon, og hvordan forhold og instanser rundt barnet påvirker hverandre, samt familien. Modellen er med andre ord et godt verktøy i arbeidet med å analysere ulike forhold rundt barnet.

Begrepet kulturkompetanse er kun nevnt i denne oppgaven, og ikke valgt å gå i dybden på. Begrepet blir kort gjort rede for i teoridelen og kommer frem gjennom linjene i drøftingsdelen. Det samme gjelder begrepet kultursensitivitet. Det er valgt å ikke utdype spesifikt i oppgaven, da det også kommer frem mellom linjene i teksten. Begrepet kommer tydelig frem gjennom Bronfenbrenner sin sosioøkologiske modell da kultursensitivitet innenfor barnevernsfaglig arbeid innebærer å forstå og oppdage i hvilken grad kontekstuelle faktorer påvirker møte mellom saksbehandler i barnevernet og familien (Jávo, 2012, s. 154).

1.1. Bakgrunn for tema og barnevernsfaglig relevans

Den norske barneverntjenesten har en viktig oppgave når det kommer til beskyttelse og ivaretagelse av barn og unge som har levd under forhold som kan skade deres helse og utvikling. Barnevernet skal sikre at de får nødvendig hjelp og omsorg, og i tillegg legge til rette for at deres rettigheter og behov blir ivaretatt (Bunkholdt & Kvaran, 2012, s. 19). Med økt innvandring, øker på lik linje utfordringene til barnevernet. Barnevernsansatte møter familier med dårlige ferdigheter knyttet til språk, familier med en annen kultur og andre livserfaringer. Møter med slike familier kan ofte bli preget av forhåndsantagelser og feilinformasjon. Dette kan videre føre til et utfordrende samarbeid mellom minoritetsfamilier og barnevernet (Bunkholdt & Kvaran, 2012, s. 163). Derfor er det viktig at barnevernsansatte har god kulturkompetanse på lik linje med barnevernsfaglig kunnskap.

Dette er absolutt et aktuelt tema i dagens samfunn. Norge er bestående av et flerkulturelt samfunn med mennesker bestående av ulike etnisiteter og kulturer. Det er kommet mange innvandrere fra forskjellige land de siste årene som i dag ser på Norge som sitt hjemland. De har alle ulike historier og kulturer. I dag vokser mange barn opp i Norge med foreldre fra en annen etnisitet og vokser derfor opp i et flerkulturelt samfunn.

I møte med minoritetsfamilier i barnevernet, er det viktig at barnevernsansatte har god kompetanse rundt deres livssituasjon, språk og kultur for å kunne yte best mulig hjelp og omsorg. Dette inkluderer blant annet å forstå forskjeller i barneoppdragelse, kulturelle normer og verdier, familiestruktur, og språklige- og kommunikasjonsutfordringer. Det er i tillegg viktig at barnevernspedagoger tar hensyn til barnets rett til kultur, religion og språk når de foretar vurderinger rundt barnets beste. Det kan være å støtte opp under og opprettholde barnets tilknytning til sin egen religion og kultur, i tillegg til å sikre at barnet eller den unge får tilbud om nødvendige tjenester og støtte på sitt eget språk. Dette er faktorer som er nødvendig å ha med seg i både forebyggende arbeid og arbeid med familier som allerede mottar hjelp fra barnevernet.

I følge Bufdir hadde 26 % av barna med barnevernstiltak innvandrerbakgrunn ved utgangen av 2021 (Bufdir, u. å.). Med innvandrer bakgrunn inkluderer Bufdir barn som enten har innvandret selv til Norge eller er født i Norge med to utenlandske foreldre (Bufdir, u.å.). I tillegg hadde 15 % av barna med tiltak en norskfødt forelder og en utenlandsk forelder. Barn med innvandrerbakgrunn er overrepresentert som mottakere av hjelpetiltak, spesielt av tiltak som direkte eller indirekte omhandler økonomiske ytelser, sammenliknet med barn uten innvandrerbakgrunn (Bufdir, u. å.). Dersom vi går et tiår tilbake i tidsregningen, ser vi at barn og unge med minoritetsbakgrunn på den tiden også var overrepresentert i barnevernet (Kvale & Dyrhaug, 2011, s. 42).

Andelen av barn som er under omsorg av barnevernet var i tillegg høyest blant barn med innvandrerbakgrunn ved utgangen av 2021, men i denne kategorien er det mindre forskjeller mellom gruppene. SSB legger frem tall som viser at barn under barneverntjenestens omsorg var høyest blant innvandrere, med 9 pr. 1000 barn i alderen 0- 17 år. Statistisk sentralbyrå påpeker i denne rapporten at en må merke seg at det er forskjeller i tallene fra andre eksterne rapporter, da SSB har regnet med enslige mindreårige flyktninger i tallet over innvandrere under omsorg av barnevernet (Bufdir, u. å.).

Tall fra SSB fra 2022 viser at Asia, Afrika og Øst- Europa er de overrepresenterte landbakgrunnene på flykninger bosatt i Norge (Statistisk sentralbyrå, 2022). SSB legger frem i sine tall at i 2023 var det 877 227 innvandrere i Norge og 213 819 norskfødte med innvandrerforeldre (Statistisk sentralbyrå, u. d.). Av disse innvandrertallene har 128 499 personer landbakgrunn fra Asia, 77 163 personer landbakgrunn fra Afrika og 32 398 personer landbakgrunn fra Øst- Europa (Statistisk sentralbyrå, 2022). Av den grunn blir det naturlig å ta utgangspunkt i land fra disse områdene når vi snakker om etniske minoriteter i denne oppgaven.

1.2. Forforståelse

Bakgrunn for valg av tema er sammensatt. Temaet berører en interesse som oppstod i praksisperioden og av erfaringer i felt. Gjennom praksisperioden i barneverntjenesten kom jeg i kontakt med flere familier av en annen kulturell bakgrunn og arbeidet tett med disse. Deres historier og væremåter i kontakt med det norske barnevernet gjorde inntrykk på meg. Jeg fikk se både de gode sidene og sidene preget av fortvilelse, frykt, ensomhet og skam. Jeg fikk på nært hold se hvordan barnevernsansatte jobber med mennesker fra en annen kultur enn deres egen og hvordan det påvirker dem. Sakene kan fort bli komplekse og situasjonen er ofte sammensatt av mange ulike faktorer, blant annet frykt og sosioøkonomiske faktorer.

Jeg har i tillegg erfart at det både kan være bra, men også utfordrende å kommunisere gjennom bruk av tolk. Språkkunnskaper er ofte et hinder for god kommunikasjon, og av den grunn er det nødvendig å ha en oversetter slik at klientene skal få med seg det som blir formidlet. Det har vært tilfeller der en forelder har måttet oversette til den andre, der foreldre ikke har villet fortsette samtalen fordi de er misfornøyde med tolken, og tilfeller der samarbeidet har blitt trøblete fordi en part har følt seg misforstått på bakgrunn av dårlig tolking. Det har fått meg interessert i å se på hvordan man kan legge til rette for et godt tolkearbeid.

Urie Bronfenbrenner har utviklet en sosioøkologisk modell som kan brukes til å beskrive de kontekstuelle faktorene som påvirker individets utvikling og sosialisering i en kultur, og hvordan denne prosessen blir påvirket av ulike faktorer. Det har vært veldig spennende å se på

familiens helhetlige situasjon gjennom dette perspektivet og hvordan dette perspektivet kan hjelpe barnevernspedagoger til å møte familier på en god og forståelsesfull måte. I tillegg legger Bronfenbrenner sin sosioøkologiske modell til rette for at barnevernspedagoger kan tilegne seg en større kompetanse om hvordan familienes kulturelle bakgrunn kan legge føringer for samarbeid med andre instanser rundt familien.

1.3. Sentrale lovverk

I første rekke reguleres barnevernets virksomhet av barnevernloven. Barn og unges rettigheter er lovfestet gjennom barnevernloven og barnekonvensjonen i Norge. Barnevernloven skal *«sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse til rett tid. Loven skal bidra til at barn og unge møtes med trygghet, kjærlighet og forståelse, og at alle barn og unge får gode og trygge oppvekstvilkår»* (Barnevernloven, 2023, §1-1). FNs konvensjon om barns rettigheter (barnekonvensjonen) er en internasjonal avtale om barns rettigheter. Av barnekonvensjonen kommer det frem at det skal tas hensyn til barnets språklige, religiøse og kulturelle bakgrunn. Barnekonvensjonen er også kalt barnas egen grunnlov. Det er den første internasjonale menneskerettighetskonvensjonen som gir barn en spesiell juridisk status (Regjeringen.no, 2021). Det juridiske rammeverket rammer også annet regelverk, som forvaltningsloven, barneloven, offentlighetsloven, sosialtjenesteloven og EMK. Dette sees på som viktig å ha kunnskap om gjennom oppgaven, da barnevernloven og barns rettigheter ligger i bunn i alt arbeid barnevernet foretar seg.

1.4. Barnets beste prinsipp

Barnets beste prinsipp er nedfelt iblant annet FNs barnekonvensjon og lov om barnevern (barnevernloven). Det er i tillegg et sentralt prinsipp i rettspraksis og når det tas avgjørelser i saker som angår barn, skal domstolene alltid vurdere hva som er til barnets beste. Det kommer fram av barnevernsloven §1-3 som omhandler barnets beste at; ved handlinger og avgjørelser som berører barn og unge, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn. I tillegg skal barnevernets tiltak være til barnets beste (Barnevernloven, 2023, §1-3). Loven fremmer også at avgjørelser som omhandler barnets beste, må avgjøres på bakgrunn av en konkret

vurdering, der barnets mening er en sentral faktor i vurderingen (Barnevernloven, 2023, §1-3).

Barnets beste er relevant for oppgaven da det er et lovfestet prinsipp og kan prege hvordan barnevernet arbeider med ulike familier. Etniske minoriteter kan ha en annen oppfatning av hva prinsippet om «barnets beste» innebærer og dermed misforstå hva som står nedfelt i den norske lovgivningen. Det kan føre til konflikt mellom partene. Flere foreldre som har vokst opp i en annen kultur og dermed har erfaring med annen barneoppdragelse enn den som praktiseres i Norge, kan føle seg krenket når de opplever at samfunnet ikke setter pris på deres verdier og egenskaper. Ved å bruke dette perspektivet, kan frykten for barnevernet blant minoritetsfamilier forstås som frykt for å krenke foreldreidentiteten.

1.5. Det biologiske prinsipp

Det er nedfelt i FN- konvensjonen om barns rettigheter at barnet har rett til å ha kjennskap til sin opprinnelse og ha kontakt med sine biologiske foreldre, dersom det ikke strider imot barnets beste. Det innebærer også at barnets rett til å bevare sin identitet og kulturelle tilhørighet (Barnevernsadvokat, u. å.).

Dersom det ikke foreligger særlig grunnlag som tilsier noe annet, skal barn som hovedregel vokse opp hos sine biologiske foreldre (Barnevernsadvokat, u.å.). Dette blir kalt det biologiske prinsipp. Prinsippet har vært grunnleggende for norsk barnevern i lang tid og barnets tilknytning til sine biologiske foreldre har vært en faktor som veier tungt i barnevernets vurderinger i hva som er til barnets beste. Båndene mellom familie og barn skal respekteres og vernes om da det er en egenverdi for barn å vokse opp med biologisk familie (Barnevernsadvokat, u. å.).

Det kan forekomme tilfeller der det blir vurdert at det ikke er til barnets beste å vokse opp hos sine biologiske foreldre. Ved for eksempel tilfeller av alvorlig omsorgssvikt eller overgrep fra foreldrenes side, eller når barnets behov ikke blir tilfredsstilt av foreldrene sin omsorgskompetanse

Tidligere i oppgaven er det presentert tall fra Statistisk sentralbyrå som viser at andelen av barn som er under omsorg av barnevernet, er høyest blant barn med innvandrerbakgrunn ved utgangen av 2021 (inkludert enslige mindreårige). Derfor er det biologiske prinsipp valgt å ta med i oppgaven, som et argument i drøftingsdelen om at fosterhjem bør ha den samme kulturelle bakgrunnen som barnet selv.

2. Valg av metode

Metoden som blir benyttet i denne oppgaven er litteraturstudie. Et litteraturstudium er en systematisk gjennomgang av tidligere forskning og annen relevant litteratur om et bestemt emne. Litteraturstudie går under kvalitativ forskning. Oppgaven bygger på meninger og opplevelser fra ulike fagfolk og andre folk med erfaringer som kan illustrere og besvare min problemstilling (Dalland, 2020).

Jeg har brukt søketjenestene Oria, Google scholar og Idunn til å finne artikler og bøker som inneholder relevant forskning, faglig litteratur og informasjon som svarer ut min problemstilling. Gjennom søkeprosessen i både Oria, google scholar og Idunn har jeg brukt ord som «barneverntjenesten», «minoriteter», «etniske minoriteter», «kultur» og «sosioøkonomiske faktorer» osv. Ved å bruke forskjellige søkeord og uttrykk får man et bredere utvalg av artikler og bøker av relevant litteratur. Målet var å finne norske fagartikler med innhold om barnevernets arbeid med og rundt etniske minoriteter, og sentrale faktorer som både påvirker arbeidet, som samtidig gir en oppklaring på hvorfor blant annet samarbeid kan være utfordrende. Samlet sett inneholdt flertallet av artiklene jeg fant om etniske minoriteters møte med forskjellige instanser, spesielt barnevernet. Jeg har tatt utgangspunkt i artikler skrevet og utgitt etter 2000- tallet, da jeg ønsket å bruke samfunnsrelevant forskning som er av nyere oppdatering, og dermed mer relevant.

I tillegg til artikler, har jeg sett igjennom tidligere pensumlister og sett om de inneholder bøker av relevans til oppgaven. Etter å ha funnet relevante pensumbøker, har jeg videre gått inn i referanselistene i boken for å finne kildene til påstandene de kommer med. Det har jeg gjort på bakgrunn av et ønske om å ha høy kvalitet og høy relevans på argumentene mine gjennom oppgaven.

3. TEORI

I denne delen av oppgaven vil det bli presentert en kort redegjørelse av sentrale begreper som blir tatt i bruk gjennom hele oppgaven. Formålet med en egen teoridel er å gjøre rede for leseren hvilke teoretiske begreper det er nyttig å ha forståelsen av for resten av oppgaven. Det vil gjøre det enklere for den enkelte leser å forstå innholdet i oppgaven. Begrepene vil senere tas i bruk i diskusjonsdelen.

3.1.1 Etnisk minoritet:

I denne oppgaven blir etnisk minoritet forstått som en gruppes tilskrevne status med hensyn til etnisitet. Etnisitet kan forstås som et individs medlemskap i en gruppe som deler flere viktige fellestrekk. Et slikt fellestrekk kan for eksempel være særegne kulturtradisjoner, språk og religion. Minoritet forstås som en folkegruppe som utgjør et mindretall av et lands befolkning. I daglig tale benyttes imidlertid begreper som «flyktninger», «innvandrere», «migranter» og «etniske minoriteter» om hverandre (Fylkesnes et al., 2015).

Slik som det er nevnt tidligere i oppgaven, er det mest naturlig å ta for seg familier med minoritetsbakgrunn fra ikke-vestlige land, som for eksempel land i Asia, Afrika og Øst-Europa (ref. tall fra SSB). Derfor refererer jeg til disse landene da jeg snakker om minoritetsfamilier i denne oppgaven. I tillegg til begrepet minoritetsfamilier, vil jeg bruke begreper som familier med minoritetsbakgrunn og innvandrerfamilier. Når jeg snakker om minoritetsfamilier i denne oppgaven, vil jeg i tillegg bruke begrepene familier med minoritetsbakgrunn, innvandrerfamilier og familier med etnisk minoritetsbakgrunn.

3.1.2. Betydningen av kultur:

Kultur er et vidt begrep som kan forstås på ulike måter, som det kan være vanskelig å gi en fullgod definisjon av. Kulturbegrepet som legges til grunn i denne oppgaven, er kultur som «et system av kunnskap, ideer, verdier, regler som ligger bak hva vi gjør, og som uttrykkes

gjennom det vi gjør» (Rugkåsa et al., 2020, s. 26). Kultur er allmennmenneskelig, som skaper likheter og forskjeller mellom mennesker. Kultur inkluderer samspillet mellom mennesker og deres miljø, samt deres historie og tradisjoner.

Verdiene og kunnskapen om barneoppdragelse og f.eks oppdragervold bak en person fra Afrika, er annerledes enn en person fra Norge. Tradisjoner bak barneoppdragelse er også forskjellige fra kultur til kultur. Det skilles mellom individualistisk og kollektivistisk oppdragerstiler, som er to ulike måter å oppdra barn på som har sitt opphav i ulike kulturelle verdier og normer (Manum, 2015, s. 144). I følge Loona, som er seniorrådgiver ved NAFO- Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring og psykolog, kan det bli problematisk i møter mellom barnevernet og familier med minoritetsbakgrunn da det kan oppstå et maktforhold mellom oppdragerstilene (Manum, 2015, s. 145). Individualistisk oppdragerstil fokuserer mer på utvikling av individuelle ferdigheter og personlig uavhengighet. I denne formen for barneoppdragelse legger foreldrene i større grad vekt på å stimulere og oppmuntre til selvstendighet og selvtillit hos barnet. På den andre siden finner vi kollektivistisk oppdragerstil som fokuserer på utvikling av fellesskapsverdier og samarbeid. Det innebærer at foreldrene ofte vil lære barnet å prioritere behovene til fellesskapet fremfor egne behov og interesser (Manum, 2015, s. 145). Kulturforskjeller i oppdragerstiler kan skape frykt for det norske barnevernet for familier med kollektivistisk syn.

Kulturkompetanse og kultursensitivitet er relevante begreper for denne oppgaven. I korte trekk handler kulturkompetanse om evnen til å samarbeide effektivt med folk fra forskjellige kulturer (Jávo, 2010, s. 154). Ifølge Sajjad har det norske barnevernet et stort behov for å øke sin kulturkompetanse (Sajjad, 2016, s. 278). Kort sagt handler kultursensitivitet om å være bevisst på at det eksisterer kulturelle forskjeller og likheter, og at det påvirker både atferden, verdiene og læringen vår (Jávo, 2012, s. 154).

Å se på kultur i lys av dette er nyttig å ha med seg videre i oppgaven når oppgaven nevner kultur og kulturforskjeller.

3.1.5. Kommunikasjon

Problemer med kommunikasjon er ifølge Berg og Paulsen, en stor barriere i relasjonen mellom barnevernet og minoritetsfamilier (Berg & Paulsen, 2015, s. 154). Kommunikasjon er avgjørende for betydningen av hvorvidt familiene er tilfredsstilt og har tillit til barnevernet eller ikke. Derfor er det svært viktig å etablere god kommunikasjon mellom barnevernsarbeidere og minoritetsfamilier for å legge til rette for et godt samarbeid (Berg & Paulsen, 2015, s. 154).

Tolketjenester er et verktøy barnevernet bruker i kommunikasjon med familier fra andre kulturer. Offentlige etater er forpliktet til å benytte seg av kvalifisert tolk i situasjoner der brukeren av tjenesten ikke forstår norsk og hvor språkkunnskapene blir til hinder for forsvarlig kommunikasjon (Berg et al, 2017, s. 12). Tolk er en viktig del av barnevernets arbeid. Det er et verktøy som blir brukt for å sikre at alle familier og barn får likeverdige tjenester uavhengig av språk og kulturell bakgrunn.

Tolketjenesten er valgt å trekke inn i denne oppgaven da jeg selv har hatt erfaringer med hvor viktig det er med god kommunikasjon mellom familier med etniske minoritetsbakgrunn og barnevernet. God kommunikasjon med klienter med annet morsmål kan være utfordrende, derfor er et godt tiltak får å bedre samarbeidet å tilrettelegge for et godt tolkearbeid.

3.1.4. Sosioøkonomiske faktorer og utfordringer:

Sosioøkonomiske faktorer blir definert som et mål på en families samlede ressurser i form av økonomisk og sosial kapital (Sirin, 2005). Sosioøkonomiske faktorer er faktorer som påvirker en persons eller en gruppes posisjon i samfunnet basert på deres økonomiske og sosiale forhold. Vanlige anvendte kjennetegn på sosioøkonomiske forhold er utdanningsnivå, eiendom, formue og yrke. Andre forhold som kan ha innvirkning på sosioøkonomisk status er kjønn, boforhold, klasse og sosialt nettverk.

Minoritetsfamilier er overrepresentert når det gjelder fattigdom og dårlige levekår. Foreldrene helsemessige- og psykososiale situasjon kan bli negativt påvirket av fattigdom og dårlige levekår. En ytterst konsekvens av fattigdom og andre dårlige levekår, vil være dersom foreldrenes dårlige situasjon går til det punktet at det påvirker barna negativt og deres egen

evne til å være gode omsorgspersoner for barnet. Faktorer som spiller inn på samfunnets forståelse av om du er fattig, er ofte dersom man mangler evnen til å planlegge langsiktig og derav impuls kontroll (Rugkåsa et al., 2020, s. 53). I arbeid med familier med minoritetsbakgrunn er det derfor viktig at barnevernspedagogen har kunnskap og kompetanse om hvordan fattigdom og dårlige levekår påvirker barnas livssituasjon og omsorgssituasjon.

For familier med minoritetsbakgrunn vises ofte fattigdommen ved at familiene bor i små, trange hus eller leiligheter med svært dårlig standard (Rugkåsa et al., 2020, s. 51). Dette skyldes ofte foreldrenes svake posisjon i arbeidsmarkedet. Det kan oppstå vanskeligheter med å få seg jobb når man har dårlige norskkunnskaper, helseproblemer og manglende systemforståelse. Av den grunn ser vi at forskjellene i levekår hos barn henger sammen med foreldrenes sosioøkonomiske status. Familier med lav sosioøkonomisk status vil i større grad ha begrensninger når det kommer til sosial deltakelse i samfunnet, samt tilgang på sosiale ressurser til familien. Sosioøkonomiske faktorer er valgt å trekke inn i denne oppgaven da det er en sentral faktor i familiers helhetlige situasjon og dermed svært sentral i analyseverktøyet til Bronfenbrenner, og er med på å belyse at det ligger mer i ordet kulturforskjeller enn kun «kultur». Oppgaven har fokus på kultur, men det er nødvendig å se det i lys av andre faktorer som er med å utgjøre helheten.

3.1.6. Bronfenbrenner sin utviklingsøkologiske modell

Jeg trekker inn Bronfenbrenner sin utviklingsøkologiske modell for å prøve å belyse hvordan barnevernspedagoger kan bruke denne modellen for å bedre samarbeid, tillitt og relasjon til familier med minoritetsbakgrunn. Modellen er et redskap barnevernspedagoger kan bruke for å forstå barnets utvikling i en helhetlig sammenheng av de ulike nivåene.

Bronfenbrenner sin utviklingsøkologiske modell er en modell som brukes for å forstå barns utvikling i en helhetlig sammenheng. Modellen kan brukes i arbeidet med blant annet minoritetsfamilier da den forklarer hvordan utvikling og vekst har en gjensidig påvirkningsprosess mellom individ og miljø. (Bunkholdt & Kvaran, 2012, s. 121). Modellen består av fire nivåer av miljøer som barnet påvirkes av; mikro, meso, ekso og makro.

Det mikrososiale nivået inkluderer den nærmeste omgivelsen til barnet. Det innebærer situasjoner der barnet er i direkte kontakt og samspill med andre mennesker, som familien, venner og barnehage. I slike situasjoner påvirker barnet selv, og blir påvirket. Barnets erfaringer og familieliv formes gjennom samspill, sosial læring og grensesetting (Bunkholdt & Kvaran, 2012, s. 122).

Det mesososiale nivået inkluderer de ulike samspillsforholdene mellom ulike miljøer/ individer på mikronivået. Det er for eksempel samspiller mellom hjem og barnehage, og hvordan det påvirker barnets utvikling. Noen av forholdene kan for eksempel fremme eller hemme den sosiale utviklingen hos barnet, som videre vil påvirke barnets møte i andre relasjoner (Bunkholdt & Kvaran, 2012, s. 122).

Det eksosomale nivået inkluderer de større samfunnsmessige faktorene som påvirker barnets utvikling. Disse har ikke en direkte relasjon til barnet, men de påvirker andre i mikronivået. Det kan for eksempel være foreldrenes økonomiske situasjon og foreldrenes jobbsituasjon (Bunkholdt & Kvaran, 2012, s. 122). For å belyse dette i en barnevernsfaglig setting, kan vi tenke oss at dersom foreldrene trives på jobben, vil de ha mer overskudd til barna sine når de kommer hjem og derfor være mer til stede i barneoppdragelsen. Dersom foreldrene tjener godt i jobben, vil de ha ressurser til å kjøpe det barna trenger av utstyr og mat.

Det makrososiale nivået inkluderer de globale faktorene som påvirker barns utvikling, som for eksempel økonomiske forhold, ideologier på nasjonalt nivå, normer og verdier. Dette nivået inkluderer også lovverk og politikk. Faktorene i makronivået vil påvirke de andre systemnivåene. For eksempel vil en familie bli påvirket av hvor mye penger politikerne velger å gi barnehager og skoler til utstyr, leker og muligheter til aktiviteter (Bunkholdt & Kvaran, 2012, s. 122). Familier vil i tillegg bli påvirket av hvordan barneoppdragelse de velger, og hvilke verdier de vil videreføre til sine barn.

3.1. Bronfenbrenner sin modell i barnevernsfaglig arbeid med minoritetsfamilier

Bronfenbrenner sin utviklingsøkologiske modell er en generell modell som kan brukes for å forstå utfordringer i barnevernsfaglig arbeid. Barnevernet møter barn på ulike arenaer og har av den grunn stor nytte av å bruke modellen for å se på hvordan individets utvikling og livssituasjon påvirkes av flere nivåer av kontekstuelle faktorer. En sentral faktor som påvirker familiens kulturelle utfordringer, er det økonomiske og sosiale miljøet de lever i. Som nevnt tidligere i oppgaven, har innvandrere og minoritetsgrupper ofte dårlige levekår og økonomisk utgangspunkt sammenliknet med majoritetsbefolkningen. Dette kan skyldes kulturell urett og økonomisk utenforskap, som igjen kan være en påvirkningsfaktor til at barn fra slike familier har en større sannsynlighet for å bli plassert under barnevernets tiltak. Dette kommer frem av undersøkelser og studier gjort i Norden (Fylkesnes, 2015). Undersøkelsene viser at barn som er under barnevernet og mottar hjelpetiltak, som regel har dårlig økonomi, bosted i områder med stor kriminalitet og har lettere for å bli marginalisert (Fylkesnes, 2015).

I tillegg kan barnevernspedagoger få en dypere forståelse av familiens utfordringer og behov gjennom Bronfenbrenners modell. De kan også tilpasse sin tilnærming og intervensjoner deretter. Modellen kan hjelpe barnevernspedagoger med å bygge en god relasjon til etniske minoritetsfamilier som frykter barnevernet, ved å vise hensyn til familiens kulturelle bakgrunn og kontekstuelle faktorer. Det er ingen forskning på hvordan Bronfenbrenner sin sosioøkologiske modell kan løse min problemstilling, men jeg bruker det som et redskap til å besvare problemstillingen.

4. DRØFTING

4.1. Hvordan skape tillit og godt samarbeid mellom barnevernet og minoritetsfamilier?

En viktig faktor for et godt samarbeid mellom minoritetsfamilier og barnevernet er, som nevnt, tillit. I artikkelen «Et flerkulturelt barnevern? Hvordan fremme dialog mellom barnevernet og etniske minoriteter» skrevet av leder, Athar Ali, i Norsk innvandrersforum og ledende klinisk sosionom (Ali, 2015, s. 149), kommer det frem at minoritetsforeldre frykter barnevernet i større grad enn det som ellers er vanlig i det norske samfunnet, og at barneverntjenesten av den grunn møter på utfordringer i å skape tillitt til minoritetsmiljøer. Både barnevernsansatte og minoritetsforeldre har erfaringer med misforståelser og vanskelige

samarbeidsrammer. Ut ifra dialogmøter mellom barnevernet og minoritetsforeldre har Norsk Innvandrersforum utarbeidet konkrete anbefalinger knyttet til hvordan samarbeidet mellom etniske minoriteter og barnevernet kan styrkes (Ali, 2015, s. 149).

Anbefalingene vil bli sett i lys av Bronfenbrenner sin utviklingsøkologiske modell for å belyse hvordan forskjellige faktorer i de ulike systemene påvirker familien. Modellen er i utgangspunktet ment for å se på barnets utvikling og påvirkning i de ulike nivåene, men modellen brukes også til å forstå hvordan forskjellige faktorer påvirker familiens utfordringer, og hvordan en barnevernspedagog kan bygge gode relasjoner med etniske minoritetsfamilier. Ved å bruke modellen som en form for utredning, kan barnevernspedagoger se på situasjonen til familien fra flere nivåer av kontekstuelle faktorer. De kan undersøke blant annet familiens økonomiske og sosiale situasjon, deres tilknytning til samfunnet rundt, deres kulturelle bakgrunn, språkbarrierer og hvordan de blir påvirket av eventuelle diskriminerende strukturer.

4.2. Forebyggende arbeid

Forebyggende arbeid både i og utenfor barnevernet, er sentralt i arbeid med minoritetsfamilier. Forebyggende arbeid omfatter tiltak som støtter foreldrene i deres rolle som omsorgspersoner for barnet. Slike tiltak kan for eksempel være familie og nettverksstøtte og tverrprofesjonelt samarbeid med andre samarbeidsinstanser for å tilrettelegge for et mer helhetlig tilbud for hele familien. Forebygging er et viktig område å jobbe med, slik at så få som mulig skal trenge hjelp og bistand fra det offentlige. Det må sees på som et ledd mot barnets beste perspektiv (Killén, 2000). Barnets beste vil i mange tilfeller være at familien får den støtten de trenger til å være gode omsorgspersoner slik at barnets utvikling og behov blir tilfredsstillt. Forebyggende arbeid kan i tillegg forebygge at det i det hele tatt oppstår et problem.

Barn med minoritetsbakgrunn har ofte sammensatte problemer. Slike problemer kan påvirke både trivsel, utvikling og mestringsmuligheter (Ali, 2015, s. 149). Blant annet kan det være vanskelig å starte på skolen på grunn av dårlige norskkunnskaper, som skaper utfordringer med kommunikasjon og sosialisering med jevnaldrende. Av den grunn er det behov for å sette inn tiltak i forhold til blant annet skole, barnehage, fritid, arbeid og bolig. Ved å legge til rette

for gode rammer og utviklingsmuligheter i barnehagen, og sette inn tiltak som støtter barnets norskerferdigheter og integrering, vil barn med annen etnisitet ha bedre forutsetninger for å føle på mestring ved skolestart. I tillegg vil det være en fordel for barnet å føle på inkludering og sosial deltakelse gjennom deltakelse på idrettsarenaer og kulturopplevelser. Iverksettelse av slike tiltak, kan ofte være langt bedre alternativer enn å flytte barnet ut av familien (Ali, 2015, s. 149). Dette kan barnevernet være med på å sikre ved å gi økonomisk støtte til familier som ikke har råd til å betale for at barnet skal være med på for eksempel fotball eller håndball.

4.2.1. Forebyggende arbeid i lys av Bronfenbrenner sin utviklingsøkologiske modell

I drøftingsdelen vil det fortrinnsvis være fokus på mikro- og mesonivået fordi det er der barneverntjenesten arbeider mest.

Som nevnt tidligere i oppgaven består mikrosystemet av de gruppene som har direkte kontakt med barnet (Bunkholdt & Kvaran, 2015, s. 122), som blant annet skolen og barnehagen. Forholdet mellom skole/ barnehage og barnets utvikling er åpenbart. I arbeidet med forebyggende tiltak vil det derfor være nødvendig å sette inn tiltak i skole og barnehage. For eksempel kan et tiltak være å sette inn miljøterapeuter i skolen som ser og stiller opp for den enkelte som trenger hjelp. Dermed kan elever som sliter med for eksempel språket, få tilrettelagt opplæring i nettopp dette. Det krever at skolene har tilstrekkelig med miljøterapeuter og at miljøterapeutene har kompetanse knyttet til barnets utvikling. Det er helt normalt at barn som vokser opp med to språk i hjemmet blander ord fra de ulike språkene i en og samme setning, og dermed kan det bli vanskelig å uttrykke seg til andre medelever og andre barn i barnehagen (Nafo. oslomet, 2013). Det kan føre til frustrasjon og en følelse av å ikke bli møtt. Fysisk utagering er en vanlig reaksjon på det. Dersom skolen/ barnehagen og foresatte har et godt samarbeid rundt språksituasjonen til barnet, vil barnets utvikling i større grad forhåpentligvis føre til mindre sosialt utenforskap.

Ut ifra teorien til Bronfenbrenner, kan familiens kulturelle utfordringer være et resultat av et komplekst forhold på forskjellige nivåer. Bronfenbrenner understreker i sin modell hvor viktig det er for barnet at det både er stabilitet og tilnærmet like forventninger i hjemmet og på skolen. Teorien legger vekt på hvordan systemer og miljøer i barnets omkrets påvirker dets

utvikling. Barn som forflytter seg mellom skole og hjemmet, blir påvirket av motsetningene i kulturene og verdimønstrene som er i de to miljøene. Dersom barnet opplever at det er store kontraster mellom verdiene og normene i overgangen mellom hjemmet og skolen, kan barnet oppleve en verdi-, interesse- og lojalitetskonflikt. For eksempel, hvis det anses som viktig å være religiøs til sin tro og kultur i hjemmet, men ikke på skolen, kan dette skape en konflikt i barnets sinn.

Det er viktig at barnevernsarbeidere er innforstått med hvordan ulike miljøer påvirker barnets utvikling, og at slike overganger mellom to miljøer kan være vanskelig for barn å håndtere. Dersom barneverntjenesten legger til rette for et godt samarbeid mellom skolen og foreldre, vil det være med på å sikre en god overgang. Barneverntjenesten kan hjelpe skolen og foreldrene i å samarbeide mot å skape en sammenheng mellom verdier og normer som er viktige i hjemmet og på skolen, og kommunisere tydelig med barnet om forventinger i begge miljøene. Da vil det legges til rette for at barnet forhåpentligvis opplever en mer stabil og sammenhengene oppvekst. Det vil være positivt for barnets utvikling og trivsel, som støtter opp under vurderingen av barnets beste. I lys av Bronfenbrenner sin modell vil de se slik ut: Ved å veilede foreldre og skole/ barnehage (på mesonivå), vil det bidra til at de møter barnet (på mikronivå) på en bedre måte, og dermed skape en bedre relasjon til barnet.

4.3. Tydelig kommunikasjon om hva det norske barnevernet er

Det er mange minoritetsfamilier som ikke vet hva barnevernet er, fordi de er vokst opp i et land hvor det ikke finnes et barnevern (Ali, 2015, s. 149). Det er ukjent for mange familier at noen har myndighet til å gripe inn i familielivet, og også overta omsorgen for barnet. Som nevnt tidligere i oppgaven, har foreldre med minoritetsbakgrunn ofte vokst opp med en annen form for barneoppdragelse enn det som er forventet i Norge. De har en annen for forståelse av hva barneoppdragelse er, som kan påvirke samspillet og kommunikasjonen mellom minoritetsforeldre og barnevernet. Derfor er det viktig å gi tilstrekkelig informasjon om barnevernloven og barnevernets arbeid. For å gjøre informasjonen mest mulig tilgjengelig og forståelig, bør informasjonen oversettes til minoritetsspråk, både skriftlig og muntlig slik at minoritetsfamilier forstår sine rettigheter og muligheter i møte med barnevernet. I undersøkelsen til Fylkesnes og Netland (2013) presenterer de viktigheten av å gi ut informasjon på en måte som er forståelig. Foreldrene som deltok i deres undersøkelse

fremmer at de ønsker tydelig informasjon om barnevernets myndighet og rolle, barnevernets vurderinger, samt å bruke tolk som redskap for å øke forståelsen. I artikkelen til Fylkesnes & Netland (2013) kommer det frem at en faktor for godt samarbeid mellom etniske minoriteter og barnevernspedagoger, er å ta familienes ønsker om å bli sett på alvor og at informasjonen de får blir gitt på en tydelig, åpen og forståelig måte.

I kommunikasjon med minoritetsfamilier, kan barnevernsarbeidere bruke Bronfenbrenner sin modell som et redskap for å skaffe seg et helhetlig og kulturelt perspektiv. Det innebærer å ha en forståelse for familienes situasjon og kultur, samtidig som en tar hensyn til norsk lov og beskyttelse av barns rettigheter. Det er viktig at det ikke kun er den kulturelle forståelsen som blir avgjørende i sakene, slik at andre viktige faktorer som diskriminering og sosioøkonomisk status blir utelatt (Fylkesnes & Netland, 2013). Slike faktorer har stor innvirkning på familiens helhetlige situasjon og må dermed tas med i betraktning når man utarbeider tiltak og veiledning. Å sette seg inn i og forstå familien situasjon, vil ikke si at barnevernsarbeideren skal godta at i deres kultur er det godtatt å slå eller å knipse. Dette er forbudt i Norge og det er derfor nødvendig å ha klare grenser for hva som er akseptabelt i forhold til vold og overgrep mot barn. Å bygge relasjon på en respektfull måte er viktig i møte med familier der vold er normal atferd. Slik vil det bygges gjensidig tillitt. Relasjonen mellom barnevernspedagogen og foreldrene har direkte innvirkning på barnet. Her ser vi et eksempel på tiltak på mesonivå.

Ved å gi tydelig informasjon om barnevernets mandat og samfunnsoppgave, kan det i tillegg bidra til å minske minoritetsfamiliers frykt for barnevernet. I artikkelen; Frykten for barnevernet- en undersøkelse av etniske minoritetsfamiliers oppfatning (Fylkesnes et al., 2015) kommer det frem at minoritetsfamilier opplever en frykt i møte med det norske barnevernet. Slik Fylkesnes (2015) påpeker det, er ikke nødvendigvis denne frykten forbundet med familienes egne erfaringer med barnevernet. Det er de negative oppfatningene av barneverntjenesten som spres rundt i de gruppene enkelte minoriteter hører til i, som sprer frykt blant minoritetsfamilier. Deres forforståelse og kunnskap om barneverntjenesten i Norge stammer ofte fra informasjon fra ulike useriøse kilder. Det kan være kilder som YouTube, Tiktok, Facebook grupper, trossamfunn og fra andre mennesker med negative opplevelser og erfaringer med barnevernet. Gjennom å samarbeide med andre frivillige organisasjoner, trossamfunn og ressurspersoner i minoritetsmiljøer, kan det bidra til positivt samarbeid og økende tillit blant minoritetsfamilier og barnevernet. Kommunikasjon kan knyttes opp til forebyggende arbeid. Her ser vi igjen et eksempel på mesonivået i Bronfenbrenner sin modell.

Det er viktig å være kritisk til informasjon som kommer fra useriøse kilder, men hvordan vet minoritetsfamilier hva som er pålitelige kilder? Derfor må det være kommunen og barneverntjenesten sitt ansvar å tilrettelegge for at familier med innvandrerbakgrunn har muligheten til å søke pålitelig informasjon fra anerkjente kilder. På den måten vil også barnevernet få muligheten til å gi «riktig» informasjon om deres arbeid. Ved å forhindre at minoritetsfamilier får mye negativ informasjon om barnevernet fra useriøse kilder, vil det hindre negative holdninger og mistillit til barneverntjenesten. I tillegg kan det være til hjelp å møte foreldrene på at barnevernspedagoger vet hva som står om barnevernet på slike kilder, og at de vet at mange foreldre blir redde i møte med barnevernet. Videre kan det være lurt å møte foreldrene på frykten de føler på, men prøve å minske frykten ved å kommunisere på deres nivå.

4.4. Et bredere mangfold av tiltak

Ifølge Ali (Ali, 2015, s. 149) bør det satses på å tilby et bredt spekter av tiltak i og utenfor hjemmet. På den måten vil det bli enklere å finne det tiltaket som passer familien best. Det kan for eksempel være tiltak som familieråd, råd og veiledning, støttekontakt, avlastning, leksehjelp, meklings og økonomisk støtte. Slike tiltak kan bidra til å styrke foreldrerollen, familiesituasjonen og legge til rette for et stabilt og trygt oppvekstmiljø (Ali, 2015, s. 149). Det er viktig at barneverntjenesten, gjennom dialog med foreldrene, gir veiledning i hvilke normer og verdier som kan overføres fra hjemlandets kultur og tradisjoner (Ali, 2015, s. 150). Grensetting uten bruk av fysisk avstraffelse er viktig i norsk barneoppdragelse, og en verdi det er viktig å bli mer bevisst på. Dette temaet er det viktig å informere, anerkjenne og respektere i kommunikasjon med minoritetsforeldre. I tillegg kommer samarbeidet en god vei videre dersom de barnevernsansatte er ydmyke i forståelsen av at kulturer har ulike verdier knyttet til barneoppdragelse i kommunikasjon med foreldrene.

Foreldreveiledning er et tiltak som blir hyppig brukt i barnevernsfaglig arbeid (Ali, 2015, s. 149), og det er et tiltak som i stor grad blir benyttet i saker med minoritetsfamilier. Som nevnt tidligere i oppgaven er veiledning rundt økonomi og økonomisk støtte et tiltak der minoritetsfamilier er overrepresentert. Derfor vil et godt tiltak i relasjonsbygging, tillit og samarbeid være å tilby slik veiledning på flere språk. På den måten vil man sikre at alle

foreldre får større utbytte av tiltaket og der av mer støtte i arbeidet mot å styrke sine foreldreferdigheter. Da er det viktig at barnevernsarbeideren i stor grad bruker et forståelig språk, og dermed unngår å bruke byråkratisk og faglig språk som er utførende for foreldrene å forstå. Det er viktig at de profesjonelle tilpasser sitt språk etter målgruppen og situasjonen, i tillegg til å unngå å bruke diskriminerende eller krenkende uttrykk som kan medføre at klientene blir såret, fornærmet eller støtet av. Programmer som ICDP og MST er gode verktøy for å styrke en god utvikling av foreldreferdigheter og derfor er det viktig at disse i større grad tilbys på flere språk enn kun norsk eller engelsk. Dersom foreldrene får veiledning i, gjennom ICDP, at barna trenger de samme forventningene hjemme, som de har på skolen, vil de hindre at barna utsettes for krysspress. Da vil foreldrene derimot sikre at de ulike arenaene i mikronivået spiller sammen.

4.5. Fosterhjem med samme kulturelle bakgrunn

Et annet aspekt som kan skape bedre relasjon mellom barnevernet og minoritetsfamilier, er å se minoritetsfamiliers behov ved flytting. I barnekonvensjonen artikkel 20 punkt 3, som omhandler omsorgen til barn som er plassert utenfor familien, står det at det skal tas «... tilbørlig hensyn til ønskeligheten av kontinuitet i barnets oppdragelse og til barnets etniske, religiøse, kulturelle og språklige bakgrunn» (Regjeringen.no, 2010, s. 236).

Minoritetsfamilier opplever ofte diskriminering gjennom forskjellsbehandling i møte med barnevernet. Dette oppleves ofte når deres barn blir plassert i norske fosterhjem. Å plassere barn med innvandrerbakgrunn i et norsk fosterhjem, vil bidra til at foreldrene føler de ikke blir tatt på alvor og at deres mening ikke vektlegges (Fylkesnes et al., 2015). I tillegg føler foreldrene at dersom barna vokser opp i et hjem med en annen kultur, fratras de muligheten til å ha kontakt med sitt etniske miljø. Her kommer igjen frykten for barnevernet inn, der foreldrene er redde for at barnet skal miste sin tilhørighet til familien. For mange foreldre står kultur og dens tilhørighet sterkt, og ønske om å videreføre dette til barnet er viktig for mange.

Ifølge Ali (2015, s. 150), bør det være en hovedregel at ungdomshjem, fosterhjem og beredskapshjem gjenspeiler barnets språklige og kulturelle bakgrunn. På denne måten vil det bli lagt til rette for at barnet kan oppleve en større grad av trygghet og tilhørighet gjennom å

få opprettholdt sin kulturelle og språklige identitet. For at det skal være mulig å gjennomføre dette, må det rekrutteres flere beredskapshjem og fosterhjem blant minoritetsmiljøene. Dette kan være utfordrende, men ved å utarbeide en handlingsplan for slik rekruttering vil man være godt i gang. Det kan i tillegg være nyttig å jobbe tett med relevante samarbeidspartnere og andre instanser for å øke bevisstheten rundt behovet for beredskapshjem og fosterhjem i minoritetsgrupper.

Ved å se denne problemstillingen fra foreldrenes ståsted, kan det være til deres hjelp dersom en sakkyndig i saken har flerkulturell bakgrunn. Ved en eventuell omsorgsovertakelse er det viktig å gjennomføre en grundig og rettferdig prosess. Derfor bør barnevernsansatte gjøre et godt arbeid med å innhente uttalelser fra sakkyndige og eventuelt eksperter som har kunnskap om og forståelse for ulike kulturelle bakgrunner (Ali, 2015, s. 150). Det bør være to uavhengige sakkyndige i alle barnevernssaker. Det kan være viktig for å sikre at prosessen blir rettferdig og objektiv. I tillegg vil beslutningene ikke kun basere seg på en persons synspunkt og forståelse. Enda viktigere, vil ikke beslutningene sees på av kun personer med norsk bakgrunn og norske verdier. I mange saker vil det være til barnets beste å få inn en sakkyndig med flerkulturell bakgrunn som har god kompetanse og erfaring innenfor feltet. Det kan være en positiv påvirkning dersom også kontaktpersonen i barnevernet og familien har tilnærmet lik kulturell bakgrunn. På den måten kan det legges til rette for at familien identifiserer seg selv med barnevernspedagogen og dermed føle mer troverdighet til det norske barnevernet (Rugkåsa, 2008).

Et annet tiltak som vil være med på å styrke relasjon mellom minoritetsfamilier og barnevernet, er å i større grad plassere barn innenfor familiens slekt og ytterligere nettverk. På den måten vil det biologiske prinsipp og barnets egenverdi bli ivaretatt. Da vil det bli lagt til rette for større trygghet og stabilitet for barnet, ivaretagelse av barnets kulturelle og språklige identitet og de vil i tillegg ha kontakt med sin familie.

4.6. Styrke barnevernets kompetanse om kultur

Det er blitt påpekt tidligere i oppgaven at barnevernspedagoger har behov for å øke sin kompetanse på kultur. For å styrke samarbeid, tillit og relasjon mellom barnevernsansatte og

minoritetsfamilier, bør det ifølge (Ali, 2015, s. 150), lages en handlingsplan på hvordan barnevernets kompetanse innenfor flerkultur kan økes. Tiltak som bør inkluderes i en slik handlingsplan kan være å innføre opplæring i flerkulturelle perspektiver i grunnopplæringen, i større grad tilby etterutdanning av alle barnevernsansatte, rekruttering av flere ansatte med ulik etnisk bakgrunn, utvikling av retningslinjer for flerkulturell praksis og evaluering av tiltakene (Ali, 2015, s. 150).

I utkastet til ny barnevernslov ble det understreket at barnevernet skal være kultursensitivt (Berg et.al, 2017, s. 3). Innvandrerbefolkningen utgjør en økende del av befolkningen. Mange innvandrere har kort botid i Norge bak seg, de har begrensede norskkunnskaper og lite kunnskap om norsk kultur, normer og verdier. Behovet for kultursensitivitet sees og i sammenheng med overrepresentasjonen av barn med minoritetsbakgrunn i barnevernet (Bufdir, u.å.) og der av betydningen av hvor viktig det er å øke barnevernspedagoger sin kompetanse på vurderinger av saker der familiene har en annen etnisk opprinnelse.

På den andre siden er det viktig at barnevernsansatte ikke blir for opptatt av kultur og kulturforklaringer, slik at de mister oppmerksomheten på andre strukturelle faktorer som fattigdom, arbeidsløshet og diskriminering (Rugkåsa, 2008). I tillegg kan det også skygge over fokuset på sosioøkonomiske faktorer, som bomiljø, klasse og inntekt, dersom barnevernsansatte legger for mye i kun perspektivet om kultur (Rugkåsa, 2008). Det er i tillegg viktig å ha i tankene at det ikke trenger å være negativt at andre kulturelle verdier er grunnleggende i noen former for barneoppdragelse, enn det barnevernspedagoger i utgangspunktet er vant med fra den norske kulturen. I kollektivistiske oppdragerstiler er det for eksempel vanlig å være mer autoritær enn det som er vanlig i individualistiske kulturer (Jávo, 2012, s. 69). Ved å innta et kultursensitivt perspektiv i arbeidet med vurderinger av oppdragerstiler, kan det hjelpe med å ikke sette ens egne kulturelle normer som en standard for hva som er akseptabelt og hva som ikke er akseptabelt i barneoppdragelse. Å se på oppdragerstil fra et kultursensitivt perspektiv, vil barnevernsarbeideren forstå at selv om foreldrenes oppdragerstil kan virke mer autoritær og streng, betyr ikke nødvendigvis det at foreldrene ikke har omsorg og kjærlighet for barnet sitt. I tillegg vil man stort sett se at foreldrene ønsker det beste for barna sine på lik linje med barnevernet (Jávo, 2010, s. 155). Det forekommer ofte at barnevernsarbeidere og foreldre er uenige om hva som er barnets beste i den aktuelle situasjonen, men de er sjeldent uenig i at barnet fortjener det beste, uavhengig av kulturell bakgrunn.

Tidligere i oppgaven er det nevnt at Bronfenbrenner sin modell kan brukes som en type utredning for å hjelpe barnevernspedagoger til å forstå minoritetsfamiliers utfordringer og dermed ha kunnskapen til å kunne møte disse familiene på deres behov. For å belyse dette, kan vi ta utgangspunkt i en familie fra for eksempel Somalia, som har flyttet til Norge. De er muslimer og har nettopp flyttet til et mindre tettsted fordi deres økonomiske situasjon ikke strekker til i storbyen. Plassen de flytter til er liten, og av den grunn er det enklere å bli sett av samfunnet. Familien får negativ respons fra innbyggerne, blant annet fordi de er skeptiske og har fordommer til familier med muslimsk bakgrunn. På bakgrunn av dette sliter foreldrene med å få seg jobb slik at de kan forsørge familien. I tillegg mangler de skolegang og relevant utdanning. Det fører til at barna deres får en annen sosioøkonomisk standard enn resten av barna, som videre fører til at barna opplever den samme negative responsen som foreldrene og blir holdt utenfor sosialt på skolen og i barnehagen. De har ikke de samme klærne eller det samme utstyret til å «holde følge med» resten av barna på bygda. På den måten blir familien satt inn i rammer med forventninger av samfunnet rundt dem. Av den grunn tyr barna til miljøer som driver med ulovlige ting, som for eksempel narkotika og annet kriminalitet. På grunn av det blir det meldt bekymring til barnevernet. Familien havner i en situasjon der innbyggerne plasserer de i en generalisert forestilling om hvordan mennesker med muslimsk bakgrunn er. Det finner vi igjen i Fylkesnes (2018) sin teori på hvordan etniske minoriteter marginaliseres og utsettes for fordommer på bakgrunn av visse strukturer i samfunnet. Barnevernet blir koblet på familien. Familien føler på en del skam knyttet til deres posisjon i samfunnet som har ledet til at barnevernet griper inn i familien. De ønsker ikke at resten av innbyggerne skal få greie på at barnevernet er inne i familien og føler seg urettferdig behandlet av resten av befolkningen, da de selv mener at alt går fint i deres familiesituasjon.

Her ser vi et eksempel på hvordan Bronfenbrenner sin utviklingsøkologiske modell kan brukes av en barnevernspedagog for å gjøres oppmerksom på familiens helhetlige situasjon og hvordan ulike faktorer påvirker de ulike systemene rundt familien. Her ser vi både at kultur og andre faktorer, som sosiale og økonomiske, har stor innvirkning på hvor sammensatt situasjonen rundt familien er. Modellen kan i tillegg gjøre barnevernspedagoger oppmerksom på at fordommer og stereotyper kan oppstå i situasjoner der de i utgangspunktet ønsker å hjelpe familiesituasjonen (Fylkesnes, 2018). Dersom du som barnevernspedagog tar brukerens perspektiv for å forstå situasjonen og bruker denne modellen i arbeid med minoritetsfamilier, kan det medføre at familiene føler barnevernet både ser og hører deres synspunkter i den

situasjonen de befinner seg i. Her ser vi i tillegg at kulturkompetanse er svært viktig for å skape et godt samarbeid.

4.7. Hvordan legge til rette for god kommunikasjon gjennom bruk av tolk

Det kan oppstå flere utfordringer knyttet til tolking i barneverntjenesten. Et problem som NTNU presenterer i sin samfunnsforskning, er tolkens manglende innsikt i barnevernssystemet og begreper (Berg et al, 2017, s. 13). Denne manglende innsikten fører til at flere barnevernspedagoger får en opplevelse av å ikke få uttrykt det de ønsker å formidle til familiene, og at de ikke har tillitt til informasjonen de får gjennom tolken. Dette fører til at både barnevernspedagogene, foreldrene og barna føler seg usikre i kommunikasjon på både ord, meninger og intensjoner (Berg et al, 2017, s. 14). I tillegg er det utfordringer knyttet til kvaliteten på oversettelsen. Flere saksbehandlere i barnevernet er usikre på om familiene har fått med seg informasjonen som er blitt gitt. Det henger sammen med usikkerheten rundt om informasjonen er oversatt riktig og om ordene som er brukt er korrekte. Konkrete ord kan ha stor betydning og ved feil oversettelse kan hele budskapet bli misforstått. En negativ konsekvens av dårlig tolking er at kvaliteten på samarbeidet med familien forverres (Berg et al, 2017, s. 78). For eksempel blir ordet «bekymringsmelding» i Nord- Irak og Kurdistan forstått som en «sikkerhetsmelding» og konsekvensene av det er å bli satt i fengsel og bli torturert (Berg et al, 2017, s. 80). Den norske betydningen av ordet er noe helt annet. Her ser vi et eksempel på hvor viktig det er at tolkene er bevisst på at begreper kan bety forskjellige ting på ulike språk, og at det er viktig at tolkene har kompetansen til å forklare rundt slike begreper, slik at informasjonen blir riktig og forstått av klientene.

Det er imidlertid flere måter å forbedre tolketjenestene i barnevernet på. I NTNUs samfunnsforskning (Berg et al, 2017, s. 16) legges det frem flere anbefalinger i arbeidet mot et godt tolkearbeid. En av anbefalingene de kommer med er bruk av sertifiserte tolker som har god kunnskap om barneverntjenestens organisering og begreper. Ved å ta i bruk sertifiserte tolker er målet å skape en bedre helhetsforståelse av situasjonen. Det vil være lettere for tolkene å tolke «riktig» dersom de vet hva ulike begreper har å si i betydningen av barnevernsarbeid. Godt samarbeid mellom barnevernspedagoger og familier henger sammen

med blant annet tydelig informasjon. Derfor er det viktig å skape god kommunikasjon og samhandling, gjennom gode tolketjenester, mellom barnevernspedagoger og familier.

Gjennom bruk av sertifiserte tolker som er godt kjent med barnevernsfaglig arbeid, vil det bli enklere å oppnå videre anbefalinger som NTNU legger frem: klarhet i etiske regler, konfidensialitet, ordrett oversettelse, objektiv og god informasjon om dette til alle parter som skal delta i samtalen (Berg et al, 2017, s. 16). Denne anbefalingen henger tett sammen med at tolkene har et godt innblikk i hva barnevernsfaglig arbeid og vurderinger handler om, samt kunnskap om hvilken rolle etikk og blant annet skjønn har i barnevernsfaglig arbeid og vurderinger.

5. OPPSUMMERING

I denne delen av oppgaven skal jeg systematisk se på hva som er gjort i de ulike delene. Tema for oppgaven er minoritetsfamiliers møte med det norske barnevernet, og hvordan barnevernet kan iverksette tiltak som fremmer samarbeid på tross av kulturforskjeller. Problemstillingen *«Hvordan påvirker kulturforskjeller relasjonen og samarbeidet mellom barnevernet og familier med minoritetsbakgrunn, og hva kan barneverntjenesten gjøre for å styrke dette?»* har blitt utforsket i denne oppgaven. Forskning, studier og faglitteratur basert på sosialarbeideres opplevelser av sine møter med minoritetsfamilier, og omvendt. I tillegg til sosialarbeidernes og minoritetsfamiliers erfaringer om hva som kan bidra til å legge til rette for et godt samarbeid.

Etter en grundig gjennomgang av tilegnelig forskning og litteratur har jeg kommet frem til at i arbeidet mot å utvikle en god relasjon med minoritetsfamilier kreves det stor innsats fra saksbehandleren i barnevernet. Vi ser at kulturforskjeller ofte kan føre til at minoritetsfamilier kan føle på frykt, redsel og mistillit. Videre kan det føre til dårlig samarbeid og vanskeligheter med å utvikle en god relasjon, som er essensielt å ha i bunn for et godt samarbeid. Vi ser at det ikke er tvil om at barnevernspedagoger bør ha en bred kulturell kompetanse i arbeid med familier med etniske minoritetsbakgrunn. Dersom barnevernsarbeidere tilegner seg kunnskap om klientenes kulturelle verdier, normer og tradisjoner, forståelse om hva som er betydningsfullt i deres liv, samt evner å utale seg om dette gjennom åpen og kultursensitiv kommunikasjon, vil det være et grunnlag for å vise respekt og genuin interesse for andre

mennesker. Det vil også være med på å bli kjent med familiene og dermed bygge en relasjon til dem. I tillegg har vi sett at det medvirker til å bygge en tillitsfull relasjon. Bruk av sertifiserte tolker er et godt hjelpemiddel for å bedre kommunikasjonen. Dersom det brukes tolk, er det viktig at tolken er innforstått med barnevernets oppgave og har forståelse for at det kan kreves en annen type oversetting, enn direkte oversetting. Tiltak som kan legges til grunn for et godt samarbeid og gjensidig tillit, og dermed en god relasjon, kan være tiltak som forebyggende arbeid, et bredere mangfold av tiltak, tydelig kommunikasjon om hva det norske barnevernet er og tilby fosterhjem med samme kulturelle bakgrunn som barnet og familien. Anbefalingene fra Ali er støttet av flere andre artikler, som blant annet flere fra Fylkesnes med fler.

Bronfenbrenner sin utviklingsøkologiske modell er et nyttig analyseredskap barnevernspedagoger kan bruke i arbeid med minoritetsfamilier. Ved å gå inn i hvordan faktorer i de ulike systemene rundt barnet og familien er med på å påvirke barnets utvikling, men også foreldrenes omsorgskompetanse, kan bidra til at barnevernspedagoger møter familiene på en bedre måte ved at de har forståelse av hvorfor situasjonen er som den der.

Vi ser at det er et stort og kompleks felt. Oppgaven presenterer både treffsikre tiltak, forebyggende tiltak og tiltak som kan iverksettes når familiene allerede er inne i barnevernet. Det har vært nyttig å gå igjennom flere ting for å vise kompleksiteten. Jeg ser på det som nødvendig å trekke inn Bronfenbrenner sin sosioøkologiske modell for å belyse nettopp kompleksiteten. Vi ser det er mange faktorer som spiller inn, ikke kun kultur, men også økonomi og sosial status.

6. Referanser:

Ali, A. (2015). *Et flerkulturelt barnevern? - Hvordan fremme dialog mellom barnevernet og etniske minoriteter?* Tidsskriftet Norges barnevern. 92(2), 148-150.

Barnevernloven. (2023). *Lov om barneverntjenester* (LOV- 1992—07-17-100). Hentet fra: https://lovdata.no/dokument/NLO/lov/1992-07-17-100#KAPITTEL_1

Berg, B., Paulsen, V., Midjo, T., Haugen, G., Garvik, M. & Tøssebro, J. (2017). *Myter og realiteter: Innvandreres møter med barnevernet*. NTNU Samfunnsforskning. Hentet fra:

<https://ntnuopen.ntnu.no/ntnu-xmlui/bitstream/handle/11250/2451555/Myter%20og%20realiteter%20-%20bendelig.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet Bufdir. (u. å.). *Barnevernstiltak blant barn med innvandrerbakgrunn*. Hentet 13 april 2023 fra:

https://www2.bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Barnevern/Barnevernstiltak_blandt_barn_med_ulik_landbakgrunn/barnevernstiltak_blandt_barn_med_innvandrerbakgrunn/

Bunkholdt, V., & Kvaran, I. (2015). *Kunnskap og kompetanse i barnevernsarbeid*. Gyldendal akademisk.

Dalland, O. (2012). *Metode og oppgaveskriving*. (5. utgave). Gyldendal.

Fylkesnes, M. K., Iversen, A. C., Bjørknes, R., & Nygren, L. (2015). *Frykten for barnevernet: en undersøkelse av etniske minoritetsforeldres oppfatninger*. Tidsskriftet Norges barnevern, 92(2), 80-96.

Fylkesnes, M. K., & Netland, M (2013). *God praksis i møte med etniske minoritetsforeldre i barnevernet: Saksbehandlers og foreldres erfaringer*. Tidsskriftet Norges barnevern, 89(4) side 220-235.

Fylkesnes, M. K. (2018). *Frykt, forhandlinger og deltakelse: Ungdommer og foreldre med etnisk minoritetsbakgrunn i møte med den norske barnevernstjenesten*. Universitetet i Bergen.

Hentet fra: https://bora.uib.no/bora-xmlui/bitstream/handle/1956/17871/Dr%20thesis_2018_Marte%20Knag%20Fylkesnes.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Jávo, C. (2010). *Kulturens betydning for oppdragelse og atferdsproblemer: Transkulturell forståelse, veiledning og behandling*. Oslo: Universitetsforlaget.

Kaya, M. S., Høgmo, A. (2010). *Integrasjon og mangfold: utfordringer for sosialarbeideren*. Fauske, H. (red.). Cappelen akademisk forlag.

Killén, K. (2000); «*Barndommen varer i generasjoner*». Kommuneforlaget AS, Oslo.

Kvale, T. & Dyrhaug, T. (2011). *Barn og unge med innvandrerbakgrunn i barnevernet 2009* (Rapport nr. 39/2011). Statistisk sentralbyrå.

Manum, O. A. (2015). *Innvandrerens utfordringer til norsk barnevern*. Tidsskriftet Norges barnevern, 92(2). Side 140-146.

Nafo- Oslomet. (2013). *Barn i flerspråklige familier: informasjonshefte*. Hentet 18. april 2023 fra <https://nafo.oslomet.no/wp-content/uploads/2013/10/Barn-i-flerspr%C3%A5klige-familier.pdf>

Sirin, S. R. (2005). *Socioeconomic Status and Academic Achievement: A Meta-Analytic Review of Research*. The school community journal., 15(2), 121.

Sajjad, A. T. (2016). Uformell kunnskap og formell kompetanse blant studenter og yrkesutøvere med minoritetsbakgrunn. Tidsskriftet Norges barnevern. 93(3-4). Side 278- 288.

Statistisk sentralbyrå. (2022, juli 7). *Personer med flyktningbakgrunn*. Hentet fra: <https://www.ssb.no/befolkning/innvandrere/statistikk/personer-med-flyktningbakgrunn>

Statistisk sentralbyrå. (u. å.). *Innvandrere*. Hentet 13. april fra: <https://www.ssb.no/innvandring-og-innvandrere/faktaside/innvandring>

Regjeringen. (27.01.2021). *FNs barnekonvensjon*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/fns-barnekonvensjon/id88078/>

Rugkåsa, M., Ylvisaker, S. & Eide, K. (2020). *Barnevernet i et minoritetsperspektiv- sosialt arbeid med barn og familier*. Gyldendal akademisk.

Rugkåsa, M. (2008). «Majoriteten som premissleverandør i 'flerkulturelt' arbeid». I A. M. Otterstad (red.). Profesjonsutøvelse og kulturelt mangfold – fra utsikt til innsikt. Oslo: Universitetsforlaget.

Barnevernsadvokat. (u.å.). *Det biologiske prinsipp*. Hentet 18. april 2023 fra <http://www.barnevernsadvokat.no/index.php?site=default/724/725/728>

